

* ГОЛАС РАДЗІМЫ *

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 03 (3651) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 28 САКАВІКА, 2022

ДЗЕ Б НІ БЫЛІ МЫ, ДЗЕ Б НІ ЖЫЛІ МЫ – ЧУЕМ У СЭРЦАХ ГОЛАС РАДЗІМЫ!

Цярністы шлях Аляксея Талая
Стар. 6

Саломка, праца і натхненне
Стар. 7

Мова родная – па-над межамі
Стар. 8

ПОМНІМ!

Суровыя ўрокі Хатыні

У Мемарыяльным комплексе “Хатынь” прайшоў рэспубліканскі мітынг-рэквіем. І на крымскай зямлі па ініцыятыве беларускіх суполак ушанавалі памяць ахвяр Хатынскай трагедыі.

Пра беларускую вёску Хатынь, трагічны падзеі ў ёй вясной 1943-га сёння ведаюць па ўсім свеце. 22 сакавіка праваслаўныя памінаюць у гэты дзень Сорак мучнікаў Севасціянскіх, у народзе жыве і назва Саракі. А 79 гадоў таму ў такі дзень карнікі знішчылі мірную вёску Хатынь, жыўцом спалілі яе жыхароў: дарослых і дзяцей. Прычым найменшай ахвяры фашыскай расправы было ўсяго сем тыдняў...

У Мемарыяльным комплексе надзвычай шматлюдна было 22 сакавіка. Прыехалі на мітынг-рэквіем дзясяткі тысяч людзей. Былі ў Хатыні дэле-

гацыі дзяржорганаў улады, прадстаўнікі кожнага з раёнаў Беларусі, сярод якіх нямала моладзі. Людзі едуць у Хатынь кожны дзень: пакланіцца святой зямлі, ускласці кветкі да мемарыяла смутку і народнай Вечнага агню памяці.

Зварот да суайчыннікаў з нагоды Хатынскай трагедыі зрабіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Яго зачытаў, выступаючы на мітынгу, Кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Сергееў. Пры тым падкрэсліў: сёння ўсё, што звязана з Хатынню і тысячамі падобных вёсак, актуальна як ніколі. Прычым не толькі для жыхароў Беларусі, але і гасцей, якія прыязджаюць да нас: “Здавалася, нашы бацькі знішчылі фашызм у 1945-м. Аднак аказваецца, што зерне нацызму ёсць і сёння. Мы дакладна тое бачым

Удзельнікі мітынгу-рэквіема. Хатынь, 22 сакавіка 2022 г.

і на прыкладзе нашай суседкі Украіны, і ў Прыбалтыцы, і ў іншых краінах... Нам трэба гэтую памяць пераносіць з пакалення ў пакаленне – каб не дапусціць выпявання падобнага на сваёй зямлі. Трэба ўвечкаваць памяць герояў, выходзіць моладзь і не дапусціць падзей Вялікай Айчыннай вайны”.

Усе выступоўцы сходзіліся ў думцы: суровыя ўрокі Хатыні нам усім варта добра засвоіць. Як адзначыў віцэ-прэм’ер Ігар Петрышэнка, Год гістарычнай памяці, аб’яўлены Кіраўніком дзяржавы, асабліва важны для нашай моладзі. Хатын-

скія ўрокі вельмі актуальныя. “Сёння некаторыя палітычныя кіраўнікі Захаду і Злучаных Штатаў Амерыкі імкнуцца сказаць гістарычныя факты, і гэта пачалося не ўчора, а робіцца вельмі даўно, пачынаючы з распаду Савецкага Саюза, – заўважыў дзяржсакратар Савета бяспекі Аляксандр Вальфовіч. – Прыкладам гэтаму і наша братняя Украіна. Забыліся на тэрыторыі калектыва Захаду, што менавіта савецкі салдат вызваліў Еўропу ад карычневай чумы, фашызму. Якраз у Беларусі ўсё робіцца дзеля таго, каб пра гэта ніколі не забываліся”.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь Барыс Грызлоў нагадаў: “Жыхары беларускай зямлі заўсёды на працягу вайны былі на пярэднім краі барацьбы з фашызмам і зрабілі вельмі важкі ўнёсак у нашу агульную Перамогу. Мы павінны памятаць іх імёны, у сваім сэрцы запомніць тых, хто аддаў свае жыцці за тое, каб будучыя пакаленні жылі пад мірным, яркім, сонечным небам. Касцяк таго карнага атрада, што знішчаў Хатынь у сакавіку 1943-га, складалі нацысты з Кіева і заходніх абласцей Украіны. Яны апрануліся ў нацысцкую форму, прысягнулі Гітлеру і ўвасаблялі ў жыцці ідэі Бандэры і Шухевіча. На жаль, ва Украіне зноў узышлі парасткі фашызму. Іх трэба выкарчоўваць. Расійскія Узброеныя сілы праводзяць цяпер спецыяльную ваенную аперацыю, каб абараніць людзей, ажыццявіць дэмілітарызацыю і дэнацыфікацыю Украіны. Мы, брацкія народы, сумесна атрымалі перамогу над фашызмам у XX стагоддзі. Цяпер мы таксама атрымаем перамогу”.

→ Стар. 2

АСОБЫ

Вялікага чалавека і зблізку відаць

Светлыя і тужлівыя згадкі пра сустрэчы з Мітрапалітам Філарэтам, Героем Беларусі

У сакавіцкія дні многія вернікі Беларусі згадваюць Уладыку: бо нарадзіўся ён, тады яшчэ Кірыл Вахрамееў, 21 сакавіка: у 1935-м у Маскве. Але ж колькі зрабіў для нашай Беларусі! Мне пашанцавала: лёс падарыў мне знаёмства з Уладыкам Філарэтам. Сустрэкліся мы зрэдку, і сустрэчы былі на першым часе дзелавыя. Але штотаз нашыя размовы выходзілі за рамкі простых зносін. Я, прыходзячы да Уладыкі, разумеў: далёка не на кожнае пытанне атры-

маю слоўны адказ. Многае спасцігаў, слухаючы голас, які не забыць ніколі, проста ўзіраючыся ў вочы мудрага суразмоўцы, назіраючы за яго паводзінамі, жэстамі, за рэакцыяй на мае эмоцыі... Пасля сустрэч вяртацца да штотдзённай працоўнай мітусні не хацелася. Часам ішоў я ў парк, садзіўся на лаўку, паглыбляўся ў сябе, па драбніцах згадаў, аналізаваў сустрэчу, кожнае слова Уладыкі ў часе якой было да месца.

Чаму наканавана было нам стаць на пэўны час дзелавымі партнёрамі, калі можна так сказаць? І разважаць не бяруся. На тое, відаць, была вышэйшая воля. Уладыка Філарэт аказаўся тым чалавекам, якога я сапраўды чакаў. Верыў, што ён з’явіцца, і знаёмства тое стане лёсавызначальным. Цяпер магу дакладна сказаць: пад ягоным уплывам змяніліся мае погляды на жыццё, паскорылася станаўленне

мяне як асобы. Я змог больш глыбока спазнаць сябе, навакольны свет, зрабіць важныя высновы, акрэсліць свой далейшы жыццёвы шлях, яго арыенціры... Бо

Справа ад Уладыкі – Віктар Пракаповіч

патрапіў пад магутны ўплыў не простага чалавека – духоўнага выхавальніка.

Першае знаёмства прадвызначыла, відаць, усе далейшыя нашы стасункі з Уладыкам. Ён прыняў мяне па майёй

просьбе. Як ніхто іншы, ён умеў слухаць і, што немалаважна, умеў чуць. У часе той сустрэчы, магчыма, чакаў, што пачну я гаварыць аб праблемах, для вырашэння якіх захочу атрымаць яго дабраславенне. Пачуўшы, аднак, што прыйшоў я не прасіць, а прапанаваць сваю дапамогу, знайсці пункты судотыку ў дзейнасці грамадскай арганізацыі “Беларускі фонд сацыяльнай абароны былых вайскоўцаў” і Беларускай праваслаўнай царквы, ён, падалося мне, трохі нават здзівіўся. Але не перабіваў. Адчуваўся велізарны досвед яго стасункаў з людзьмі. Слухаў засяроджана, потым узняў вочы і ўважліва глядзеў на мяне. Я чакаў пабачыць на ягоным твары ўсмешку. А ён сказаў: першы раз бачыць чалавека перад сабой, які нічога ў яго не просіць... І толькі тады ўсмешка такі азарыла яго высакародны твар. Пасля мы вярталіся да той сустрэчы. І ўспаміналі ягоныя словы, і ўжо разумелі адзін аднаго.

→ Стар. 5

ISSN 0439-3619

КУЛЬТУРНЫ КОД

Казачнае падарожжа ў Кітай

Кніга кітайскіх народных казак “Жоўты бусел” пабачыла свет у беларускім выдавецтве “Народная асвета”

На пачатку ХХ стагоддзя адна з першых газет на беларускай мове надрукавала пераклады з кітайскіх паданняў. У сярэдзіне мінулага стагоддзя беларускія пісьменнікі звярнуліся да перакладу кітайскіх народных казак. І цяпер, у XXI стагоддзі, кітайскі фальклор цікавіць беларускіх перакладчыкаў і кнігавыдаўцоў. Пабачылі свет казкі з Паднябеснай у калекцыях зборнікаў “Мастацкай літаратуры”. Тры кнігі твораў кітайскага фальклору выйшлі ў серыі “Паветраны змей” выдавецтва “Адукацыя і выхаванне”.

“Жоўты бусел” – так называецца кніга кітайскіх народных казак, якая

пабачыла свет у выдавецтве “Народная асвета”. Разам аб’яднаны творы: “Жоўты бусел”, “Залатая ракавіна”, “Дзед і малхяр”, “Калі зямля становіцца золатам”, “Заечы хвост”, “Браты Лю”, “Чырвоная лілея”, “Залаты ключ”, “Дзяўчына-паўлін”, “Жанчына-лісца”, “Хто багацейшы?”, “Чарадзейная пуга”, “Кавалак золата”. Пераклаў на беларускую мову і апрацаваў творы кітайскага фальклору вядомы пісьменнік і перакладчык Міхась Пазнякоў.

Трынаццаць казак – трынаццаць зваротаў да мудрасці старажытнага народа Паднябеснай. Кітайскія казкі, як і беларускія, служаць грунтам, крыніцай ведаў пра народ, нацыю. Найбольшае месца сярод казачных твораў кітайцаў займаюць чарадзейныя казкі. Сярод іх – і “Чырвоная лілея”. Пра жаніцёбу

на чараўніцы, дзяўчыне, якая ўражвала незвычайнай прыгажосцю. “...Надышло свята Сярэдзіны Восені. У гэты вечар за вакном ярка святліў месяц, а пакой асвятляўся чырвоным святлом лямпы. Дулінь, як звычайна, плёў кошык. Раптам лямпа ярка ўспыхнула, і ў ёй расцвіла

Мастачка Лізавета Пастушэнка і пісьменнік Міхась Пазнякоў

вялікая чырвоная кветка лілеі. З кветкі выскачыла прыгожая дзяўчына ў белай сукенцы і звонка заспявала:

Лілея чырвоным палае агнём,
Ноччу зрабілася светла, як днём.
Прачуеш, юнак, ты і ўдзень, і ўначы,
І фея гатова табе памагчы!
Дзяўчына засмялася, а белай кветкі лілеі як і не было!..”

Ёсць кітайскія казкі пра выпрабаванне, якое ладзяць бацькі дочак у сваім царстве для жаніхоў. У іншых казках ідэалізуецца малодшы брат. Падобныя фальклорныя творы ёсць і ў славянскіх народаў: рускіх, беларусаў, украінцаў...

У зборніку, які ўклаў, сабраў Міхась Пазнякоў, вылучаецца знакамітая кітайская казка “Браты Лю”. “Даўным-даўно жыла на беразе мора адна добрая жанчына. У яе было пяць сыноў, пяць братоў

Лю: Лю-першы, Лю-другі, Лю-трэці, Лю-чацвёрты і Лю-пяты. Яны былі такія падобныя, што ніхто не мог адрозніць аднаго ад другога. Нават маці часам іх блытала. Але ў кожнага з братоў была свая асаблівасць. Старэйшы брат, Лю-першы, мог выпіць цэлае мора, а потым выпусціць яго назад. Лю-другі не баяўся агню. Лю-трэці мог выцягнуць свае ногі на любую даўжыню. У Лю-чацвёртага цела было мацнейшае за самае трывалое жалеза. А самы малодшы, Лю-пяты, разумеў мову птушак і звяроў...”

Некаторыя казкі падаюцца шматпланавымі драматычнымі творамі. Кітайскія казкі ўражваюць яркімі краскам і характарыстыцы іх герояў. І гэтыя краскі, колеры ў адлюстраванні людзей і дзействаў акрэслілі не толькі перакладчык, але і заўважыла, рэльефна вымалевала мастачка кнігі Лізавета Пастушэнка. Узяўшы жоўты колер за аснову стылістычнага рашэння ў афармленні кнігі, графік зборніка “Жоўты бусел” да партрэтаў герояў фальклорных твораў, правяла бусла ад першай да апошняй старонкі кнігі, ён прысутнічае і ў аднайменнай з назвай выдання казцы, і ў іншых творах.

Малюнкі таленавітай мастачкі дапаўняюць падзеі, што адбываюцца ў чарадзейных царствах, пацыраюць фальклорныя фантазіі. Падаецца, што ў сваіх рашэннях мастачка цэментуе, паядноўвае ў цэласную карціну розныя творы. Цікавымі атрымаліся і рашэнні кніжнага графіка ў выкананні авантытула.

Наклад кнігі “Жоўты бусел”, выдадзенай па заказе і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Беларусі ў серыі “Замежная класіка – дзецям”, – 700 экзэмпляраў. Будзем спадзявацца, што зборнік хутка разыдзецца, і выдавецтву “Народная асвета” давядзецца друкаваць дадатковы тыраж. Мяркую, што асобна – паштоўкамі альбо маляўнічым буклетам – маглі б быць выданы таксама ілюстрацыі Лізаветы Пастушэнкаі.

Мікола Берлеж

АКТУАЛЬНЫЯ ТЭМЫ

А кнігі – не адключыш...

КАТАСТАНЦІ ДРОБАУ

XXIX Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш “Рака часу Бацькаўшчыны” праходзіла з 23 сакавіка ў Мінску: у выставачным цэнтры “БелЭкспа”.

Спраўдную каштоўнасць друкаваных кніг адчуваеш найлепш, калі ў віртуальнай прасторы пачынаюцца інфавойны. Ды і кніга сама прыхоўвае ў сабе таямніцу: беручы яе ў рукі, мы міжволі далучаемся да магутных духоўна-культурных кодаў, закладзеных продкамі ў старажытныя часы. Чэрпаць жменьмі веды, браць натхненне, спасцігаць сябе і Сусвет можна было, занурнуўшы ў плынь “Ракі часу Бацькаўшчыны”. Заслугоўвае павагі, што беларусы здолелі зрабіць гэтае кніжнае свята! Прывітанне ўдзельнікам Кніжнай выставы-кірмашу накіраваў Прэзідэнт. “Не ва ўсіх краінах цяпер праходзяць кніжныя выставы-кірмашы, – адзначыў, адкрываючы выставу, Міністр інфармацыі Уладзімір Пярцю. – Гэта звязана з пандэміяй, якая прадаўжаецца, з пэўнымі лагістычнымі цяжкасцямі... Але, як мы бачым, выстава патрэбная, запатрабавана ў першую чаргу ў чытачоў, якія любяць кнігу, якія шукаюць кнігу”.

Міністр інфармацыі адзначыў, што летась у Беларусі выпушчана рэкордная колькасць кніг: каля 22 мільёнаў экзэмпляраў. Сёлета на выставе было прадставлена 12 замежных дзяржаў і 222 удзельнікі з тых краін з рознымі кнігамі.

ПОМНІМ!

Суровыя ўрокі Хатыні

Удзельнікі патрыятычнай Акцыі памяці ў Еўпаторыі

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Удзельнікі мітыngu-рэквіема ўшанавалі памяць загінулых Мінутаў маўчання, усклалі кветкі да Вечнага агню, што гарыць на Хатынскім мемарыяле.

СМІ звярнулі ўвагу, што на мітынг у Хатыні быў і Пасол Германіі ў Беларусі Манфрэд Хутэрэр. У інтэрв’ю нашым калегам ён адзначыў, што прыйшоў у Хатынь у якасці Пасла, каб ушановаць памяць ахвяр варварскіх злачынстваў, якія здзейснілі тут немцы ў гады Другой сусветнай вайны: “Для Беларусі гэта месца вялікай трагедыі. Я хачу вас запэўніць: Германія ніколі не

будзе забыта тое, што тут адбылося ад яе імя. Не забудзем гэты невялікі прычынены боль. Я кланяюся вам...”.

У Хатынь – ад беларусаў Еўпаторыі

І ў той жа дзень на крымскай зямлі, далёкай ад Беларусі, аддалі даніну памяці ахвярам Хатыні. Пра тое напісала ў рэдакцыю, даслала здымкі з акцыі яе арганізатар Дзіна Шаўчэнка – беларуска з Гомеля, дачка франтавіка Рыгора Здраўцова. “Мой бацька мужна ваяваў, ён меў чатыры раненні, быў за баявыя заслугі ўзнагароджаны ардэнамі, медалямі, – пісала ў нашай газеце пра бацьку-героя ўдзячная

дачка. – Пасля вайны закончыў педінстытут у Мінску, стаў настаўнікам гісторыі. Гарачы прыхільнік жанру ваенных мемуараў, сабраў багатую бібліятэку. Так што вернасць пажыццёвая “ваеннай тэме” ў мяне, як кажуць, у крыві — з гомельскага дзяцінства”.

Акцыя памяці пад назвай “Звонят колокола Хатыні” прайшла ў еўпатарыйскім санаторыі “Орен-Крым”. У жалобна-тужлівым мерапрыемстве ўдзельнічалі актывісты суполак “Крым – Беларусь” і “Беларускі Крым” імя Еўфрасініі Полацкай, выхаванцы ваенна-патрыятычных клубаў “Спарта” і “Патрыот”. Былі прадстаўнікі нацыянальна-культурных аўтаномій горада: беларусы, рускія, украінцы, немцы, армяне. Ля дзяржаўных флагаў Беларусі ды Расіі стаяла ганаровая варта. “У жалобы па ахвярах нацыстаў і ў памяці пра іх ахвяры няма нацыянальнасці” – такім быў лейтматыў Акцыі памяці.

У часе яе згадваліся абставіны трагедыі, адзначалася: у трэці раз ушаноўваць памяць ахвяр Хатыні ў Еўпаторыі. Была Мінута маўчання. Выступленні актывістаў беларускіх суполак.

Дзіна Шаўчэнка расказала пра кантакты з кіраўніцтвам Мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, дасланую туды вялікую калекцыю фотаздымкаў: пра тое, як ветэраны з Крыма гасцявалі ў Беларусі, наведвалі Хатынь. Пра комплекс расказвала і Людміла Айзенштэйн, беларуска з Сімферопалю. Кранальным быў аповед Вольгі Рудэнкі (Сімферопальскі раён). Яна з Гомельшчыны, з вёскі Муціжар, якая была спалена карнікамі ў вайну ды потым адраділася. А сяброўка Вольгі, Галіна Баранова з пасёлка Лясноўка Сакскага раёна, таксама родавымі ніткамі звязана з Муціжарам. Галіна – сябар літаб’яднання “Сакские родники”, яна чытала свае вершы на беларускай мове, прысвечаныя бацькам, родным ды іншым жыхарам вёскі Муціжар Калінкавіцкага раёна.

У часе мерапрыемства святар Пётр Дворнікаў адслужыў ліцію аб супакаенні душаў людзей, якія згарэлі ў агні Хатыні ды ўсіх загінулых і замучаных. Удзельнікі акцыі сабралі букет памяці з 79 кветак, а таксама дзіцячыя цацкі, каб даслаць у Хатынь: як даніну памяці юным ахвярам вогненнай вёскі.

Іван Ждановіч

“Радасць” светлая, хрысціянская

У чарговы раз ладзіцца ў Мінску Міжнародны пасхальны праваслаўны фестываль “Радасць”. На гэты раз ён пройдзе з 7 па 17 красавіка ў Палацы Мастацтваў пад знакам Году гістарычнай памяці.

Падзяліцца радасцю пра тое, што “Хрыстос уваскрос!”, што ёсць за нябачнаю рысай жыццё вачнае – у тым высокі, жыццесцвярдзальны сэнс гэтага самага вялікага хрысціянскага свята. Як адзначаюць арганізатары, ладзіць фестываль Свята-Елісавецкі манастыр па дабра-славенні мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Веніяміна, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі. Падтрымлівае праект і Мінскі гарвыканкам. А дэталёвая праграма фестывалю, паведмілі нам, ёсць на сайце www.festrados.by. Сэлетні яго слоган: “Ад сэрца да сэрца”. Менавіта сэрца, як вядома, ёсць тое свяшчэннае месца, у якім нараджаецца вера і любоў. І якія б розныя мы ні былі – на мове сэрцаў нашых мы можам знайсці паразуменне, пераадолець рознагалосі ды раз’яднанасць.

На фестывалі будзе некалькі тэматычных ды інтэрактыўных пляцовак. Майстар-класы, добрыя фільмы, смачныя стравы ў манастырскай трапезнай... Будучы гутаркі на тэмы здароўя, выхавання дзяцей, пошук радасці ды сэнсу жыцця: са святарамі, манахамі, урачам, педагогамі, мастакамі ды іншымі творчымі людзьмі. Будзе працаваць і традыцыйны вялікі кірмаш, дзе вырабы прадставяць манастыры, храмы, рамеснікі з розных краін.

РАЗАМ

Мір і згоду зберагаем як каштоўнасць

На калегіі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў адзначалася: цяпер дзейнічае Дзяржпраграма “Культура Беларусі” на 2021-25 гады. Ёсць у ёй падпраграма “Беларусы ў свеце”, у якой прадугледжаны сродкі на работу з суайчыннікамі ў замежжы.

На нядаўнім пасяджэнні калегіі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў было падкрэслена: прыярытэтнымі напрамкамі дзяржаўнай палітыкі ў этнаканфесійнай сферы па-ранейшаму застаюцца падтрыманне ў грамадстве адносін талерантнасці ды ўзаемнай павагі, спыненне любых праяў дыскрымінацыі па рэлігійнай, нацыянальнай прыкметах і звязанай з імі нецярпимасці.

Здавалася б, звычайныя палажэнні. Анічога новага? Ды на фоне русафобскіх настройў у шэрагу краін Еўропы, ваеннай спецаперацыі Расіі ва Украіне, санкцый краін Захаду супраць Беларусі ды Расіі, на фоне глабальнай інфавайны супраць Беларусі такі дзяржаўны курс на стабільнасць, мір і згоду ў беларускім грамадстве – стратэгічна важны. Бо як няма згоды ў грамадстве, то знойдуцца і тыя, хто слабасцю такой абавязкова скарыстаецца. Ёсць сумненні? Пачытайце (ёсць у інтэрнэце) надзвычай актуальную і ў нашым часе кнігу “Третья мировая информационно-психологическая война”, выдадзеную ў 1999 годзе. Дарэчы, адзін з яе аўтараў, вядомы расійскі вучоны Уладзімір Лісічкін, мае ў радоводзе і беларускія карані. Бо ён – унук святога Лукі Крымскага (Войны-Ясянецкага), род якога браўся ў сілу калісці ў вёсцы Ясянец (цяпер – у Баранавіцкім раёне Брэстчыны). Чытаем у кнізе: “В информационно-психологической войне, войне нового типа, используется канал непосредственного воздействия на общественное сознание, на души людей. Задача состоит в том, чтобы заставить массы действовать в нужном направлении даже против своих интересов, а в стане противника расколоть людей, заставить их встать друг против друга”.

Раскалоць і ўстаць адзін супраць другога... Пэўна, тая варварская тэхналогія і была

Актывісты беларускіх суполак замежжа на прыёме ва Упаўнаважанага Аляксандра Румака. Лістапад 2021

задзейнічана, прывяла ўрэшце да ўзброенага канфлікту ў братняй нам Украіне, які доўжыцца з 2014 года. Па сілавых моўных, этнаканфесійных лініях там удалося раскалоць, расхістаць грамадства да катастрафічных наступстваў. І цяпер звычайныя словы “мір і згода” там важаць нават больш за золата: яны на вагу жыцця.

Але вернемся на калегію. На ёй падводзіліся вынікі работы дзяржорганаў па справах рэлігій і нацыянальнасцяў у 2021 годзе, ход рэалізацыі Праграмы развіцця канфесійнай сферы, нацыянальных адносін і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой на 2021-25 гады. Акрэслены задачы на бягучы год. І дзякаваць Богу, што ў Беларусі няма экстрэмальных сітуацый ў этнаканфесійнай сферы, што вырашыць ўсё можна, як кажучы, у рабочым парадку. Адзначалася: ёсць згода і ўзаемадзеянне ў гэтай сферы мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў улады з рэлігійнымі арганізацыямі ды нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі. Пры тым дзяржава спрыяе, каб сацыяльна-знач-

ныя пытанні вырашаліся пры строгім выкананні Канстытуцыі Беларусі, заканадаўства аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях, меншасцях. А між тым “этнаканфесійная гаспадарка” ў нас немалая. Прыводзіліся факты: на 1 студзеня 2022 года зарэгістравана 25 канфесій і рэлігійных напрамкаў. Агульная колькасць рэлігійных арганізацый – 3582, з іх 3409 рэлігійных абшчын, 173 рэлігійныя арганізацыі, якія маюць агульнаканфесійнае значэнне. У іх ліку: 49 рэлігійных аб’яднанняў, 36 місій, 45 манастыроў, 16 брацтваў, 9 сястрыцтваў, 18 духоўных навучальных устаноў. Адзначым, што на тэрыторыі Беларусі цяпер дзейнічае 2829 культурных будынкаў усіх канфесій, яшчэ 201 узводзіцца.

Што да этнасуполак, то на 1 студзеня зарэгістравана 205 грамадскіх аб’яднанняў ды іх арганізацый 25 нацыянальных супольнасцяў. Практычна ўсе аб’яднаннямі маюць ужо значны досвед статутнай дзейнасці: культурна-асветнай, адукацыйнай, інфармацыйнай, дабрачыннай.

На калегіі адзначалася: ве-

лімі важна сёння інфармаваць грамадскасць пра тое, як рэалізуецца дзяржпалітыка Беларусі ў этнаканфесійнай сферы, пра намаганні дзяржавы на карысць умацавання міжнацыянальнага і міжканфесійнага міру і згоды ў краіне. Таму спрыяе і штогадовы Рэспубліканскі конкурс сярод журналістаў і СМІ на лепшае асвятленне пытанняў міжнацыянальных і міжканфесійных адносін, міжкультурнага дыялогу і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой: апарат Упаўнаважанага праводзіць яго сумесна з Мінінфармацыі. Летась дыпломы, спецыяльныя прызы, пахвальныя граматы атрымалі 15 рэдакцый СМІ, 10 удзельнікаў. І, дарэчы, супрацоўнікі “Голасу Радзімы”, наша рэдакцыя таксама бадай штогод у тых ганаровых спісах.

Што да кантактаў дзяржавы з суайчыннікамі ў замежжы, то дзейнічае Дзяржпраграма “Культура Беларусі” на 2021-25 гады, і ёсць падпраграма “Беларусы ў свеце”: у ёй прадугледжаны сродкі на такую важную работу. Да таго ж рэалізуецца і праект Упаўнаважанага “Адміністрацыйны рэгіён Беларусі

– арганізацыя суайчыннікаў за мяжой”. І летась па выніках работы 9 рэгіёнаў Беларусі адзначаны дыпламамі, 7 – Ганаровымі граматамі Упаўнаважанага. Гэты важны патэнцыял, адзначалася, варта выкарыстоўваць у стасунках з дыяспарай больш актыўна. І тут, мяркую, ініцыятыва беларускіх суполак замежжа ў пару, калі ковід нібыта ўжо адступае, будзе ў рэгіёнах вельмі карыснай і запатрабаванай.

Якія асноўныя задачы на перспектыву ставіцца ў этнаканфесійнай сферы перад адпаведнымі дзяржорганаў ды іншымі зацікаўленымі? У ходзе калегіі яны агучваліся: далейшае развіццё супрацы з рэлігійнымі арганізацыямі, нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі ды суайчыннікамі – на аснове нацыянальных каштоўнасцяў беларускага народа. Надаецца ўвага патрыятычнаму выхаванню моладзі “ва ўмовах непарыўнай сувязі свабоды выбару з маральнай адказнасцю” – каб забяспечваць пры тым нацыянальную і стратэгічную бяспеку краіны. І, вядома ж, важна, каб у рабоце рэлігійных арганізацый, нацыянальна-культурных грамадскіх аб’яднанняў не было парушэнняў заканадаўства.

Са свайго боку мы ўдзячны службоўцам апарата, з якімі непасрэдна кантактуем па рабочых пытаннях, самому Упаўнаважанаму Аляксандру Румаку за іх высокі прафесіяналізм, падтрымку газеты “Голас Радзімы”, а таксама і актывістаў суполак з беларускага замежжа ў нашай працы на карысць Бацькаўшчыны. Ёсць надзея, што ўзаемадзеянне будзе паглыбляцца, і тое паспрыяе ўмацаванню ўсяго Беларускага Мацерыка. І, вядома ж, міру і згодзе ў беларускім грамадстве, досведам збераджэння якога Беларусь гатовая дзяліцца з іншымі – каму ёсць у тым патрэба.

Іван Ждановіч

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Акумулятары ад Паліны Марозавай

Актывісты Беларускага зямляцтва на Браншчыне павіншавалі супляменніцу, аспірантку “Сколтэха” Паліну Марозаву з атрыманнем Прэзідэнцкай стыпендыі-2022

Паліна Марозава ўжо “засвечвалася” ў нашай газеце як актывістка зямляцтва на Браншчыне. Цяпер дзяўчына – аспірантка, працуе хімікам-матэрыялазнаўцам у расійскім Сколкаўскім інстытуце навукі і тэхналогій “Сколтэх”. Паспяхова паўдзельнічала ў конкурсе на атрыманне стыпендыі Прэзідэнта Расіі маладым вучоным і аспірантам (конкурс “СП-2022”) і цяпер

яе атрымлівае.

Займаецца Паліна распрацоўкай новых даўгавечных акумулятараў. Неаднаразова выязджала ў замежныя навуковыя цэнтры (ЗША, Германія) і вывучала тамтэйшы досвед. У замежжы, дарэчы, ёй прапановы-

валі працу па спецыяльнасці, а яна засталася ў Расіі. Вынікі даследаванняў Паліны апублікаваны ў многіх навуковых часопісах, атрымалі высокую ацэнку спецыялістаў.

Пра Паліну Марозаву ў інтэрнэце пішуць і як пра сузаснавальніцу стартапа

Дарэчы. Кіраўнік Беларускага зямляцтва на Браншчыне Мікалай Голасаў паведаміў яшчэ ў рэдакцыю, што напярэдадні Новага года губернатар Аляксандр Багамаз узнагародзіў памятным медалём “75 гадоў вызвалення Бранскай вобласці” актывістаў зямляцтва: за актыўную патрыятычную працу, вялікі ўнёсак у справу ўмацавання дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі Беларусі ды Расіі. Сярод ушанаваных – доктар сельскагаспадарчых навук Пётр Пруднікаў, камандзір воінскай часці, палкоўнік Барыс Стасевіч, студэнт Бранскага філіяла РАНХиГС пры Прэзідэнце Расіі Дзмітрый Сцерлеў. Апошні, дарэчы, сумяшчачы вучобу з працай у апарце Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта, летась паспяхова закончыў бакалаўрыят Маскоўскага дзяржаўнага юрыдычнага ўніверсітэта імя А. Кутафіна. Пры тым прадстаўляе інтарэсы Беларускага зямляцтва на Браншчыне ў ФНКА Беларусі Расіі.

“К-плюс”. Яна расказвала журналістам, што займаецца стварэннем калій-іонных акумулятараў для дамоў: “Яны дадуць магчымасць тання зберагаць запасную энергію, выкарыстоўваць яе ў любы момант. Такія акумулятары могуць быць рэзервавай крыніцай электрападпіткі, а могуць далучацца да сонечных панэляў і ветрагенератараў: каб дамы былі энерганезалежнымі. Я ўпэўнена, што тэхналогія зацікавіць як расійскіх, так і замежных фундатараў, еўрапейскі рынак. Гэтая ніша пакуль што нікім не занятая”.

Мяркую, і ў беларускіх спецыялістаў, якія актыўна распрацоўваюць электратранспарт, тэхналогіі больш шырокага выкарыстання электраэнергіі ў камунальнай гаспадарцы, можа быць інтарэс да распрацовак супляменніцы са “Сколтэха”.

Рыгор Гарэшка

ДОСВЕД СЯБРОЎ

Самара з беларускім каларытам

Навіны з горада на Волзе праз призму абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” – ад нашага няштатнага карэспандэнта

Зорка Марыны
з ансамбля “Сузор’е”

Салістка беларускага вакальнага ансамбля “Сузор’е” Марыс Прус паспяхова паўдзельнічала ў адкрытым міжрэгіянальным конкурсе “Альый парус”: у старэйшай моладзевай групе ў намінацыі “Паэзія” атрымала дыплом Лаўрэата 1 ступені

Вынікі літаратурнага конкурсу, які ладзілі Цэнтр пазашкольнай работы “Поиск” гарадской акругі Самара і абласная арганізацыя маладых літаратараў, падвялі на пачатку лютага 2022 года. І вось радасная вестка: Марына Прус ушанавана дыпломам Лаўрэата 1 ступені: за верш “Нет важнее семьи”. Зорка вядомасці таленавітай дзяўчыны ўзыходзіць і дзякуючы таму, што яна – салістка беларускага вакальнага ансамбля “Сузор’е” (мастацкая кіраўніца – Алена Кірылышава). Дзейнічае ж творчы калектыў пры Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”.

Верш Марыны – своеасаблівы заклік да ўсіх берагчы шчасце ў сямейным коле: “...Мир здесь ярче, теплее, добрее/ Смех здесь громче и так нежно греет./ Сердце тает, а разум светлеет./ Нет важнее семьи, нет важнее!”... Нарадзілася Марына Прус 29 лістапа-

да 1988 года, закончыла Паволжскую дзяржаўную сацыяльна-гуманітарную акадэмію (цяпер: Самарскі дзяржаўны сацыяльна-педагагічны ўніверсітэт). Адзначым, што ў гэтай установе з 1932-га па 1946 год загадваў кафедрай заалогіі Андрэй Мельнічэнка – наш зямляк з вёскі Казіміраўкі Лоеўскага раёна Гомельшчыны. З 21 ліпеня 1943 года ён выконваў абавязкі дырэктара Куйбышаўскага педінстытута, а ў студзені 44-га назначаны там дырэктарам. Што да Марыны Алегаўны, то яна працавала настаўніцай музыкі, цяпер – настаўніца пачатковых класаў у 1-й школе пасёлка Стройкераміка: гэта ў муніцыпальным раёне Волжскі Самарскай вобласці. Бо-

лей за 15 гадоў Марына ў суполцы “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, у складзе прысуполкавых ансамбляў “Каданс” і “Сузор’е” шмат выступала як у Расіі, так і ў Беларусі. А нядаўна пачала браць удзел і ў фестывалях гістарычнай рэканструкцыі “Энколпион”.

Вершы пачала пісаць яшчэ школьніцай. Прычым на яе тагачасны верш “Самара” Алена Кірылышава напісала музыку – і песня загучала са сцэны, перамагала ў конкурсах-фестывалях мастацтваў. Цяпер вершаў у Марыны ўжо шмат: кніжку можна сабраць. А хутка выйдзе выйдзе зборнік твораў лаўрэатаў конкурсу верш Марыны, “Альый парус”, і ў ім будзе адзначаны дыплом.

Усе сябры суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” віншуюць Марыну з поспехам. Новых вышынь у творчасці!

Фота з сямейнага архіва
Марыны Прус

Марына Прус на гістарычным фестывале

Самарская Масленіца і “Родны кут”

Каб зладзіць найстаражытнае славянскае свята, паядналі свае намаганні як самарскія беларусы, так і партнёры іх па культурнай дзейнасці

Як адзначае кіраўніца суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глуская, сёлета для беларусаў Самарскай вобласці “Масленіца заззяла новымі фарбамі”: бо ўвесь 2022 год прысвечаны ў краіне культурнай спадчыне народаў Расіі. Так што для беларусаў гэта цудоўная магчымасць і самім больш паглыбіцца ў традыцыі нашых продкаў, і расказаць пра іх іншым. Таму педагогі Беларускай нядзельнай школы “Родны кут” Іна Сухачэўская і Наталля Меліхава, актывісты моладзевага аддзялення суполкі на чале з Юліяй Цяплянскай вырашылі зладзіць у Самары Масленіцу з беларускім каларытам. Падключылі партнёраў з Цэнтра пазашкольнай адукацыі “Творчество” – і ўсё атрымалася на славу.

Педагогі ў займальнай, гульнявой форме расказалі юным гасцям свята пра адметнасці Масленіцы ў Беларусі: тут яна і Масленка, і Сырніца. Вяскоўцы ведаюць: да прыходу Масленага тыдня каровы на падвор’ях ацяліцца паспяваюць, ёсць малако ў хатах. Таму ў Беларусі, сцвярджаюць знаўцы, на Масленіцу прынята есці не толькі бліны, але ж і сырнікі ды варэнікі.

Арцёмка Курмакоў з карабейнікамі

Весела ўсё было!

І пра дзеі абрадавыя быў на свяце аповед. А гандляры з розным таварам прыйшлі, пры тым спявалі, карагоды вадзілі ды ўсіх у гурт далучалі. Дзеткі з “Роднага кута” акунуліся ў масленічныя гульні-забавы, як кажуць, з галавой.

А яшчэ й даведаліся заадно ад педагогаў, што кожны дзень Масленіцы мае сваё значэнне. А заканчваецца Масленічны тыдзень Даравальнай Нядзеляй. Паводле беларускіх традыцый, пасля вячэры сядзеў гаспадар хаты, а да яго па чарзе падыходзілі браты і сыны, пасля жанчыны. Кланяліся да зямлі, казалі: “Даруй, бацька родны, калі чым саграшыў (саграшыла) перад табой справай ці языком”. Выслухаўшы ўсіх, гаспадар у сваю чаргу кланяўся да зямлі ўсёй сям’і, просячы, такім чынам, прабачэння за ўсе і свае грахі ды памылкі. Пэўна што такая, глыбока хрысціянская па духу традыцыя спрыяла ўмацаванню родавых сувязяў, прыносіла дух дабрны, міласэрнасці ў хаты і сэрцы. І як жа важна, будзем шчырымі, каб падобныя традыцыі прадаўжаліся і ў нашым часе. Яны ж не страцілі свой высокадухоўны, пазітыўны патэнцыял – гэта многія з нас традыцыі бацькоў страцілі.

Мікалай Бойка

ТЭРЫТОРЫЯ ТВОРЧАСЦІ

Песні мужнасці, песні любові

Знакавы творчы праект рэалізавалі разам з партнёрамі актывісты Беларускай суполкі ў Тальяці на чале з Людмілай Дзёмінай

Подыхі часу лавіць у ветразі, каб не спыняўся, далей развіваўся, доўжыўся ў акіяне Жыцця творчы беларускі рух – гэткае, відаць, творчае крэда ў Людмілы Дзёмінай. У якой, дарэчы, сёлета будзе прыгожы юбілей! Кіраўніца Беларускай мясцовай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” гарадской акругі Тальяці не абмяжоўваецца і цяпер напрацаванымі раней формамі працы. Чыгачы “Голасу Радзімы” ведаюць, што былі няпростыя часіны ў дзейнасці створанага ёй, сабранага вялікімі намаганнямі ансамбля беларускай песні “Купалінка”. Заснаваны гурт у 2005 годзе, выведзены ёй жа, мастацкай кіраўніцай, у ганаровы статус народнага: 5 гадоў таму.

Пра тое, дарэчы, і мы пісалі пяць гадоў таму – ёсць і ў інтэрнэце тэкст “Новая вышыня “Купалінкі””: Вядомы беларускі твор-

чы калектыў з Тальяці, якім кіруе ўраджэнка Бабруйска Людміла Дзёміна, абараніў ганаровае званне “народны” пад час канцэртнай праграмы “Напеў зямлі маёй Беларусі” – ГР, 19.04.2017. Ну а хто меў калі справу з творчымі людзьмі, той выдатна разумее:

асаблівы талент патрэбен, каб з імі ўмець ладзіць, да таго ж у грамадскай рабоце. Працаваць, натхняць на высокі вынік, выходзіць на прэстыжныя сцэны, трымаць марку... А ўсё гэта ў “Купалінкі” – ёсць. Вось і апошні праект, пра які напісала ў рэдакцыю Людміла

Іванаўна – таму пацвярдзэннем.

19 лютага 2022 года ў тальяцінскім Культурным цэнтры “Автоград” прайшоў не проста справаздачны канцэрт гурта “Купалінка” Гэта быў душэўны, патрыятычны праект “За любові і за перадачу”, прысвечаны Дню абаронцы Айчыны. Гасцямі сцэнічнай дзеі сталі ўдзельнікі баявых дзеянняў у Афганістане і Чачэнскай Рэспубліцы. А праз лічаныя дні, як мы ведаем, з’явіліся ў Расіі таксама і новыя героі: баявыя дзеянні разгарнуліся ўжо на тэрыторыі Украіны, дзе пачалася расійская ваенная спецаперацыя. Вось так, “на высокіх патрыятычных нотах” вядуць сваю непаўторную мелодыю беларусы ў Тальяці, нібы прадугадваючы: такая дзейнасць сёння ў грамадстве надзвычай запатрабаваная.

На канцэрте “Купалінка” выконвала новыя песні са свайго рэпертуару: “Чаканне”, “Дзе ты, хмелю, зімаваў”, “Ой, ды за акенцам” беларускага аўтара Мікалая Яцкова. У канцэрте

паўдзельнічалі кіраўнік музычнага гурта “Пятый элемент”, аўтар-выканаўца, лаўрэат 1-га Усерасійскага фестывалю аўтарскай песні пагранвойскаў Расіі Юрый Андрушын і народны хор рускай песні (кіраўнік – Міхаіл Лаўрэнтэў). З Днём абаронцаў Айчыны ўсіх віншавалі прадстаўнікі Добраахвотнага таварыства ветэранаў пагранвойск “Застава-63” горада Тальяці: Павел Ганчар, ардэнаносец Вячаслаў Кастыльёў, Андрэй Дзямідаў і Аляксей Куландзін.

Цудоўны канцэрт. Хораша выбудаваны, да таго ж ёсць выдатныя відэазапісы – можна знайсці ў інтэрнэце. Людміла Дзёміна спявала сольна ўсімі любімую “Сінявокую”. Цудоўна выступіў Юрый Андрушын: выканаў “Молодость моя – Белоруссия”, а пасля вядомай песні воінаў афганцаў “Мы уходим”. людзі ў зале не стрымлівалі слёз. Калі ж слухаеш яе сёння, то набывае яна і новае гучанне. Новыя сэнсы.

Іван Ждановіч

Людміла Дзёміна з яе “Купалінкай”

Вялікага чалавека і зблізку відаць

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Першым вялікім агульным праектам, у якім пашчасціла мне паўдзельнічаць, было будаўніцтва ў Мінску духоўна-адукацыйнага цэнтра БПЦ. Уладыка надаваў праекту вялікае значэнне. Узнікала шмат праблем, асабліва фінансавых. Дапамагалі дзяржава і камерцыйныя структуры. Помніцца беражлівае, душэўнае стаўленне Уладыкі да кожнага чалавека, які прапаноўваў сваю дапамогу. Як правіла, ён сам сустрэкаў такіх людзей у холе Епархіі, праводзіў да сябе ў кабінет і спакойным ціхім голасам расказваў пра свае планы. Ён не прасіў – проста гаварыў. І не пачуць яго было немагчыма!

Назваць духоўна-адукацыйны цэнтр нерукатворным помнікам Уладыку нельга: яго ж будавалі людскія рукі. Але значэнне той вялікай будовы ў жыцці БПЦ немагчыма пераацаніць! Я бачыў, колькі працы, сіл, здароўя ўкладваў Мітрапаліт у часе праектавання і будаўніцтва цэнтра. Усё рабілася дзеля таго, каб прыўзняць духоўную адукацыю ў краіне на новы ўзровень. І Уладыка разумее, што ўкладанне сродкаў у адукацыю ёсць доўгатэрміновыя інвестыцыі ў праваслаўе, у будучыню мільёнаў людзей.

Я тады займаўся пытаннямі сацыяльнай абароны вайскоўцаў. Сітуацыя ў 90-я гады ў гэтай сферы была вельмі складанай. Развал СССР, скарачэнне Узброеных сіл выклікалі шэраг праблем у жыцці афіцэраў: забеспячэнне жыллем, грамадзянства, перавучванне, працаўладкаванне... У тых умовах людзі мелі патрэбу найперш у маральнай падтрымцы. І мы, афіцэры ў адстаўцы, вырашылі рэалізаваць праект па стварэнні Фонду духоўнага адраджэння. Такім чынам хацелі даць жыццёвы імпульс тэрыторыям “вызваленых” ваенных гарадкоў, дзе сітуацыя была найскладанай. Паводле праекта прадугледжвалася будаўніцтва ў тых гарадках невялікіх царкваў, арганізацыя работы цэнтраў сацпадтрымкі звольненых афіцэраў і членаў іх сем’яў, стварэнне таксама невялікіх вытворчасцяў – а значыць, і новых працоўных месцаў. Уладыка не проста падтрымаў ідэю – ён актыўна ўключыўся ў працу, прапанаваўшы назваць Фонд у гонар святога велікамучаніка Георгія Перамага-носца. Які быў анёлам і апекуном некалькіх вялікіх будаўнікоў рускай дзяржаўнасці ды і ўвогуле рускай ваеннай сілы.

Распрацавалі ўстаноўчыя дакументы. Падпісалі: Уладыка Філарэт і я, кіраўнік грамадскага аб’яднання. Знайшлі фундатары. Праца пайшла. Ды, на жаль, не ўдалося нам давесці праект да лагічнага завяршэння. Але ж праца побач з Уладыкам не была марнаю: шмат чаму мяне навучыла. І я выказаў яму вялікую падзяку за сумесную дзейнасць, віншуючы з 75-гадовам юбілеем. Уручыў юбіляру вялізны букет, па колькасці

пражытых гадоў, яго любімых белых руж.

Час ішоў, мы ўжо рэдка сустракаліся. А Уладыка тым не менш цікавіўся лёсамі людзей, якія стаялі ля вытокаў праекта. Помніцца, як па запрашэнні Уладыкі наведаў і я Свята-Успенскі Жыровіцкі манастыр, храм Афанасія Брэсцкага. Пасля царкоўнай службы, як правіла, былі трапезы. Я шчыра ганарыўся, што маё месца было побач з Уладыкам. Па ходзе сустрэчы ён часта звяртаўся да многіх прысутных, прасіў іх падзяліцца думкамі, праблемамі. Часта ў яго каментарых былі ноткі вытанчанага гумару, атмасфера здавалася нязмушанай. Ды адчувалася, што паводзяць сябе людзі, прысутныя на трапезе, крыху скавана, і асабліва святары. Тады я шмат чаго не разумее. І стараўся неяк падняць агульны настрой, звяртаючыся да Уладыкі з рознымі пытаннямі. Часам, пэўна, і не зусім карэктнымі: як кажуць, занадта мірскімі. Нейк

Мітрапаліт Філарэт, памкнёны ў неба

пры чарговым такім пытанні настаяльнік храма айцец Аляксандр, які сядзеў побач, гучна назваў мяне па імені па бацьку. Я зразумеў: раблю штосьці не так. Напрыканцы трапезы я запытаў святара пра тое. Айцец Аляксандр патлумачыў: сваімі пытаннямі я часам правакую Уладыку. Бо, адказваючы на іх, Уладыка – як Першасвятар – фармулюе свой пункт погляду на гэтую праблему. І гэта ўжо становіцца нормай закону для ўсёй Беларускай праваслаўнай царквы. Што не заўжды правільна... Я быў вельмі ўдзячны айцу Аляксандру за тое, што пасвяціў мяне ў такія тонкасці царкоўнага жыцця.

У Епархіі было некалькі маіх асабістых сустрэч з Уладыкам. Пасля заканчэння адной з іх Уладыка, праводзячы гасцей, кудысьці адлучыўся. Мы стаялі на 2-м паверсе, не ведаючы, што рабіць.

З’явіўся ён нечакана, і ў руках трымаў невялікую ікону Збавіцеля – з дабраславеннем Патрыярха Алексія і Уладыкі Філарэта. Ён уручыў ікону мне і сказаў: гэта яго падарунак майму сыну Міхаілу, якому споўнілася 18 гадоў. Мяне глыбока крануў такі ўчынак. Гэта ж па ходзе размовы за сталом Уладыка, пачуўшы пра паўналеце сына, палічыў патрэбным прайсці ў свой кабінет па ікону ды ўручыць яе мне для сына.

Мы ўсе памятаем, як Мітрапаліт Філарэт напрыканцы 2013-га па стане здароўя адышоў ад спраў кіравання Епархіі. Ды не ўсе ведаюць, што і пасля таго ён часам праводзіў літургіі ў Епархіі. То была знакавая падзея для кожнага прыхаджаніна БПЦ. Аднойчы і я быў на такой літургіі. Здароўе Уладыкі на той час паслабела, ён быў пад пастаянным наглядом урачоў. Шмат рабілі для падтрымання здароўя Уладыкі, ведаю, урачы Ваеннага шпітала ў Мінску, якім кіраваў тады палкоўнік медслужбы Святаслаў Савіцкі. Уладыка заўсёды з вялікай цеплынёй гаварыў пра гэты калектыў. Калі я зайшоў у Епархію, падняўся на 2-гі паверх, там ужо ішла служба. Уладыка Філарэт праводзіў літургію. Было вельмі шмат людзей. Усім хацелася ў такія хвіліны быць побач са сваім духоўным пастырам. Пасля заканчэння службы я выйшаў у калідор, бо прыкінуў: на гэты раз сустрэчы з Уладыкам пэўна што не будзе. І раптам убачыў: ён ідзе праз натоўп людзей. Было бачна, што стаміўся. Я пайшоў насустрач. Ён убачыў мяне, мы рухаліся насустрач адзін аднаму, спыніліся, абняліся. І я спытаў: “Уладыка, гады не дадаюць здароўя?”. Ён паглядзеў на мяне, нічога не сказаўшы. На твары была лёгкая ўсмешка, але вочы – з тугою. Відаць, пагадзіўся са мной. Я распавёў яму аб маючым адбыцця вяселлі сына. Бачыў, цяжка яму, і праводзіў Уладыку да дзвярэй у ягоны пакой. Тады ж яго сакратар папрасіў мяне крыху пачакаць. Праз некаторы час выйшаў, сказаў: дрэнна стала Уладыку, і ён не зможа выйсці да мяне. І па яго ж просьбе ўручыў мне эксклюзіўны падарунак: ікону святога праведнага Філарэта Міласцівага – для сына, у гонар будучага вяселля.

Я зямёр. Мне стала не па сабе... Я разумее, бачыў: шмат працы ўкладзена ў выраб іконы. Гэта быў вельмі дарагі па значнасці падарунак. І мне раптам здалося, што такім чынам Уладыка дзякуе людзям, з якімі звязваў яго лёс. Можна, дзякуе апошні раз. Развітаецца... Я папрасіў перадаць Уладыку мае, майго сына Міхаіла словы падзякі. Узяў падарунак і выйшаў.

Мне здавалася тады, што бачыў я

Уладыку ў апошні раз. Але ж не! Хоць ён цяжка пераносіў абстрактнае хваробы, па маёй просьбе прыняў мяне. Я ўвайшоў у знаёмы пакой. Святло гашана. Паўзмок. Цішыня. Вельмі гнятлівае, страшнае. Уладыка сядзеў, накрыты пледам, у крэсле і, здавалася, драмаў. Пры маім з’яўленні падняў галаву, расплюшчыў вочы і паглядзеў на мяне. Павіталі адзін аднаго. Я, не адрываючыся, глядзеў у яго вочы. У іх было глыбокае разуменне таго, што адбываецца. Ён уважліва слухаў мой аповед, у якім на гэты раз было шмат болю. Але быў і шчаслівы момант: у мяне нарадзіўся ўнук! І я паказаў Уладыку фота Даніка на тэлефоне разам з маім сынам – яго бацькам. Уладыка доўга глядзеў на фота. Потым дабраславіў фота і падаў знак памагатаму. Той прынёс кнігу “Митрополит Филарет из рода Вахрамеевых. ЖИЗНЬ НА ПУТИ ПРАВДЫ”, якая прысвечана 75-годдзю Высокапраасвяшчэннага Філарэта (Вахрамеева), Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі.

Ён доўга трымаў кнігу ў руках. Пачаў гартаць старонкі. Вельмі павольна, узіраючыся ў фатаграфіі. Перад яго вачыма нібы прабягала яго жыццё. Ён сышоў ва ўспаміны. Я ціха назіраў за ім. У горле стаяў камяк. Уладыка маўчаў. Потым, дабраславіўшы, перадаў кнігу мне, майму сыну Міхаілу, майму ўнуку Данілу і сказаў на развітанне: “Усё будзе добра!”. Я пажадаў яму здароўя...

Гэта была мая апошняя сустрэча з вялікім чалавекам: Уладыкам Філарэтам. Пад яго духоўным кіраўніцтвам Беларусь выходзіла з эпохі бязбожжа ў эпоху хрысціянскай веры, дзяржаўнай незалежнасці: па сутнасці, з кастрычніка 1978-га па 25 снежня 2013-га ён быў на чале Беларускай праваслаўнай царквы. Памёр ганаровы Патрыяршы экзарх Беларусі, Герой краіны мітрапаліт Філарэт у 85-гадовым узросце: 12 студзеня 2021 года. І цяпер гісторыя Беларускай праваслаўнай царквы прадаўжаецца ўжо без яго.

Сёння мне вельмі не хапае Уладыкі ў рэальным жыцці: адчуваю тое ўсім нутром, душой. Чаму? Як тут адкажаш... Калісьці ў невялікім мястэчку Любань у сям’і Міхаіла і Алены Пракаповічаў нарадзіўся маленькі чалавек Віктар. Наперадзе ў яго было цэлае жыццё. Бацькі зрабілі ўсё, каб ён адбыўся. Але ж тое было мірскае жыццё, у якім вельмі цяжка прыйсці да таго, каб нават здаць сабе пытанне: навошта было табе дадзена гэтае жыццё? Але ж вось у маім лёсе з’явіўся чалавек, які сваім жыццёвым прыкладам дапамог мне расплюшчыць вочы. Тады і пытанне ўзнікла ў мяне, і адказ на яго – таксама з’явіўся. І ўсё маё жыццё змянілася – дзякуючы таму, што ў ім і цяпер ёсць, і заўжды будзе Уладыка Філарэт.

Віктар Пракаповіч, афіцэр запасу

НАВІНКИ КНИГАВЫДАНИЯ

Вяршыні Усходу – у Выдавецкім доме “Звязда”

Пабачыла свет новая перакладная кніга ў Выдавецкім доме “Звязда”: накладам 700 экзэмпляраў выйшаў зборнік вершаў Амара Хаяма “Выбраныя старонкі” ў перакладзе на беларускую мову

Творчы праект ініцыявала Пасольствам Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь. Кіраўнік дзіпмісіі Ірана ў нашай краіне спадар Саід Яры прапанаваў беларускім кнігавыдаўцам гэтую ідэю літаратурна-мастацкага знаёмства з Амарам Хаямам і з самім Іранам.

“Каб ганчарам, што смела месяц гліну/ Вярнуць здаровы клёк хоць на хвіліну – / Не білі б, не давалі б аглявух./ Бо гэта прах бацькоў з зямлі ўспаміну” (пераклад народнага паэта Беларусі Рыгора Барадулліна). Мудрасць Амара Хаяма

– не хваласпеў яго часінам, вольнасці чалавека ў прасторы часу. Мудрасць Хаяма – гэта жаданне прайсці дарогамі ўсведамлення вечнасці гуманістычных, духоўных ідэалаў светазбудавання. “Гэй, светам недасведчаны нябога./ Ты з ветру сам і ўся твая трывога./ Мяжа твайго жыцця – цэнтр двух нябытаў./ Тлен у табе, вакол цябе – нічога”. (Пераклад Рыгора Барадулліна.)

І калі пераклады Барадулліна даўно вядомыя беларускаму чытачу, яны выходзілі асобным выданнем, то большую палову кнігі “Выбраныя старонкі” склалі пераклады, якія ажыццявілі Віктар Шніп і Генадзь Аўласенка. Дасведчаныя майстры перакладу, яны пранікліся сутнасцямі ўяўленнямі пра паэтычныя росшукі мастака слова з Усходу. І чытаючы здзей-

снення імі пераўвасабленні, адчуваеш надзвычайную сілу слова Амара Хаяма, яго паяднанне з сацыяльнымі, жыццёвымі клопатамі людзей. І разам з тым разумееш, што ўсё простае, лёгкае мае пад сабою аснову, грунт, на якім трываліцца вечныя ісціны. “Сутнасць ісціны вечна зрываецца з рук./ Пошук ісціны – нейкі загадкавы круг! / І таму лепей невукам ты заставайся, / Бессэнсоўнае бо спасціжэнне навук”. (Пераклад Генадзя Аўласенкі.)

Ілюстратарам кнігі “Выбраныя старонкі” выступіў вядомы беларускі мастак азербайджанскага паходжання Каміль Камал. Болей як 30 яго чорна-белых малюнкаў упрыгожваюць зборнік паэзіі Амара Хаяма. Мастак не першы раз звяртаецца да афармлення кнігі паэзіі ўсходніх май-

строў вершаскладання. Ён выступаў ілюстратарам зборнікаў серыі “Светлыя знакі: паэты Кітая”. Таксама аформіў аўтарскую анталогію перакладаў Міколы Мятліцкага “Пялёсткі лотасу і хрызантэмы: 100 паэтаў Кітая XX стагоддзя”, класіка кітайскай паэзіі Ай Ціна “Гімн святлу”, зборнік вялікага паэта Бангладэш Казі Назрула Іслама. У малюнках Камілі Камала – выразныя штрыхі настраёнасці, усведамленне філасофскага складніка паэзіі Амара Хаяма.

Набыць кнігу можна і непасрэдна ў ВД “Звязда” ў Мінску па адрасе вуліца Захарава, 19, а таксама ў мінскай кнігарні “Акадэмікніга” па праспекце Незалежнасці, 72.

Кастусь Лешніца

Цярністы шлях Аляксея Талая

Кніга “Нязломны Аляксей Талай” – пра моцнага духам чалавека, цела якога ў юнацтве пакалечылі асколкі фашыскай міны з ваенных часоў. Ён здолеў выстаяць у цяжкай барацьбе за жыццё.

У Выдавецкім доме “Звязда” ў серыі “Адрасы Беларусі ў свеце” выйшла кніга пра чалавека, які ў юнацтве падарваўся на міне, быў знявечаны, але не зламаўся маральна. Аўтар кнігі – журналістка газеты “Звязда” Валерыя Сцяцко.

сцерагаць нас у любы момант. Аляксей Талай падарваўся на міне яшчэ падлеткам, у 16 гадоў: тушыў вогнішча, якое суседскія дзеці распалілі вясной непадалёк ад дачнага надзела яго сям’і. Трагедыя здарылася 8 мая 1999 года, напярэдадні Дня Перамогі. А святочны дзень Аля-

ваенны шпіталь. Аперываваць хлопца з мінна-ўзрыўным раненнем узяўся дасведчаны хірург Мікалай Абрамаў. У кнізе ён расказаў: “Лёшу, можна сказаць, яшчэ пашанцавала. Унутраныя органы не пашкодзіліся, дзякуючы чаму ён і выжыў”.

Цялесныя і душэўныя раны Аляксея загойваліся доўга. “Былі дні, тыдні, месяцы, калі падавалася, што ўсё скончылася. Фашыскавая міна разарвала маё цела. Лёс не лёс, але тое, што павінна адбыцца, адбудзецца. Усё гэта не проста так. Кожны павінен прайсці праз свае рэперныя кропкі, якія закладваюцца для яго. Пытанне ў тым, ці зможаш ты дапаўзіці да наступнага этапа свайго жыцця. Ці зможаш перамяніць сваё жыццё? У той момант, калі ўсе будуць глядзець на цябе, ці зможаш ты гэта? Фашысцкую міну перажыў – а ці зможаш ты жыць далей? Не звяр’яецца, а прыняць новае жыццё”, – так разважае ён. Перад ім стаяла нялёгкае задача: “Я павінен быў змірыцца з тым, што ніколі не змагу прабегчыся па ранішняй расе, узяць за руку каханую жанчыну, сваіх дзяцей падкінуць да неба. Не змагу. Але нешта ж я змагу! І таму я мушу папрацаваць, каб трымаць марку. Як нашы дзяды і прадзеда выстаялі. Але, змірыўшыся, я ўжо здабыў сілу”.

Матывацыйны спікер часта выступае перад маладымі людзьмі ды заклікае іх не здавацца ў цяжкіх абставінах, верыць у свае сілы. І перамагаць! Асабліва яго разумеюць юнакі і дзяўчаты, якія жывуць на тэрыторыі, дзе вядуцца ваенныя дзеянні, а снарады і кулі падсцерагаюць іх на кожным кроку. У мінулым годзе Аляксей Талай наведаў Данецкую Народную Рэспубліку, каб сустрэцца з дзецьмі – ахвярамі вайны. А ў верасні 2021-га ўжо яны (150 чалавек) прыехалі ў Мінск – наведаць яго і адпачыць у Беларусі.

Аляксей на старонках кнігі разважае: “Аднойчы мае выступленні параўналі з тым, як раней у школы прыходзілі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны і расказвалі дзецям пра барацьбу з фашыстамі. І гэта было вельмі важна для выхавання. А сёння ветэранаў практычна не засталася. І я зразумеў, што магу расказаць пра выпрабаванні, кроў, боль, страты, пра чалавечае гора. Як унук ветэрана я прадаўжаю

яго традыцыі. Расказваю аб выпрабаваннях не толькі сваім дзецьмі, але і тысячам іншых у розных краінах. Адчуваю вялікую адказнасць”.

Часта можна пачуць, што інвалід – гэта ні на што не здольны, няшчасны чалавек. Аляксей жа ўзяў на сябе мужнасць не абмяжоўваць сябе ў магчымасцях і не баяцца выпрабаванняў. У яго чацвёра дзяцей: двое ад першага шлюбу і двое ад другога. Ён паспяхова ў бізнэсе і спорце. Заслужыў званне “Майстра спорту”, устанавіў рэкорд свету і Еўропы, увайшоў у склад На-

У Аляксея Талая шмат сяброў і аднадумцаў

цыянальнай Паралімпійскай зборнай Беларусі па плаванні, стаў Зорным Паслом II Еўрапейскіх Гульніў. На сённяшні дзень узначальвае Дабрачынны фонд Аляксея Талая.

Ганна Лагун

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручае прэмію “За духоўнае адраджэнне” Дабрачыннаму фонду імя Аляксея Талая – за асаблівыя заслугі ва ўвасабленні ідэй гуманізму, рэалізацыю дабрачынных праектаў, скіраваных на захаванне гістарычнай памяці і традыцый, падтрымку дзяцей, якія пацярпелі ад ваенных дзеянняў. 11 студзеня 2022 г.

Сёння Аляксей Талай – вядомы матывацыйны спікер, які заахвочвае жыць нават тых, хто сутыкнуўся са смяротнай хваробай: “Не кожны здужае, а вы змаглі выстаяць, знайсці ў сабе пазітыў і не вывяргаць праклёны Богу, а пакорліва несці свой крыж. Гэта вельмі важна. У гэтым ваша моц. Вы даеце прыклад іншым людзям, якіх могуць выбіць з каляіны драбнейшыя жыццёвыя праблемы. І, магчыма, у гэтым ваша святая роля. Плач, не плач – заўтра будзе новы дзень. І ўсё трэба пераадоўваць. Да апошняга дзянёчка выпрабаваць, што дадзена табе”. І дадае: “Мы, інваліды, часта заўважаем, наколькі здаровым людзям усё роўна тое, што ў іх ёсць. І ў гэтым таксама наша місія, Богам дадзеная, – паказаць, што існуе таксама іншае жыццё, у якім трэба скрозь пот і кроў паўзіці – у прамым сэнсе гэтага слова – да сваёй мэты”.

Па гэты час у зямлі Беларусі знаходзяць небяспечныя боепрыпасы, што засталіся з часоў Вялікай Айчыннай вайны. Спадарожнікі вайны – бомбы, міны, снарады, патроны – могуць пад-

ксей сустракаў у разадраным целе, без абедзвюх рук і ног. Было крыўдна: бацькі і дзед столькі спадзяванняў ускладвалі на яго. І што ж: яны не спраўдзіліся? Пытанне “жыць ці не жыць далей?” не давала супакою.

Кніга бабудаваная на ўспамінах родных і тых, хто быў сведкам трагедыі сям’і Талаеў. Аповеды самога Аляксея, маці, брата, сяброў, суседзяў, урачоў, якія былі побач з ім у цяжкую пару, вельмі эмацыйныя і праўдзівыя. Яны кранаюць за сэрца кожнага, хто нераўнадушны да чужога гора. Прывядзем далей некаторыя з іх.

Маці Аляксея, Людміла Канстанцінаўна, успамінае: “На адным з кансіліумаў лекары падазрона са мной размаўлялі. Напэўна, хацелі пачуць: патрэбен мне Лёша ці не, каб высветліць, ці ёсць сэнс з ім важдатца. Я ім сказала: “Усё, што ёсць у Лёшы, мне дастаткова”. І яны зразумелі, што трэба яго лячыць і нават не дапускаць іншых думак”. Яна дамаглася, каб сына перавезлі з Аршанскай раённай бальніцы ў Мінскі

ЗЕМЛЯКІ

Памяць Івана Мележа ўшанавалі ў Няклінаўскім раёне: у тых мясцінах у вайну Іван Паўлавіч быў цяжка паранены

Далёка ад Беларусі Азоўскае мора, рэчка Дон, Растоўская вобласць. Аднак нябачнымі по-

в’язамі яны паяднанія. (І ваенны лёс вядомага ўрадженца Гомельшчыны іх спалучае. Летась мы пісалі: у сяле Пятрушыне, што ў Няклінаўскім раёне Растоўскай вобласці, адкрыўся літаратурна-этнаграфічны пакой, прысвечаны беларускаму класіку. Гл.: “Далёкі бераг Івана Мележа”. – Рэд.) Сёлета ж у плыні міжнароднага праекта “Берега дружбы” 9 лютага супрацоўнікі Пятрушынскай бібліятэка імя Івана Мележа сумесна сумесна з актывістамі суполкі “Беларусы Няклінаўскага раёна” правялі

дзве імпрэзы, на якіх згадвалі пра Беларусь.

Спачатку прайшла сустрэча “Інфармацыйная гадзіна: Беларусь”. Мы запрасілі на яе дзяцей малодшых класаў. Расказвалі пра Беларусь і беларусаў, якія жывуць па ўсім свеце, у тым ліку і на данскай зямлі. Дзеці ўважліва слухалі, задавалі пытанні, падключаліся да размовы. Дырэктар бібліятэкі Таццяна Буцай расказала пра жыццё і творчасць Івана Мележа, паказала яго кнігі. А я прачытала беларускую народную казку “Чароўная дудка”, расказала пра некаторыя стравы, якія гатуюць у Беларусі.

Калі дзеці пайшлі на ўрок, да нас завіталі ўдзельніцы клуба “Вдохновение”. Для іх таксама расказалі пра жыццё і творчасць пісьменніка, яго баявы шлях у гады вайны, звязаны з Растоўскай вобласцю. Тут ён быў цяжка паранены, але растоўскі хірург здолеў захаваць яму руку. Таццяна Буцай паказала прадметы беларускага побыту, сабраныя ў літаратурна-этнаграфічным пакоі Івана Мележа, яго кнігі, фатаграфіі – дар ад сваякоў пісьменніка. Я правяла віктарыну пра Беларусь, а таксама “Урок нацыянальнай кухні”: гаварылі пра рэцэпты гатавання калду-

ноў і бабкі з бульбы. Некаторых, дарэчы, у Пятрушыне яшчэ не ведалі. Гаспадыні з “Вдохновения” абяцалі паэксперыментаваць. Да таго ж і яны прыйшлі на сустрэчу з рэчамі, якія самі зрабілі. Дзяліліся сакрэтамі рукадзелля.

Так мы адзначылі 101-ю гадавіну Івана Мележа: нарадзіўся на Гомельшчыне 8 лютага 1921 года, у вёсцы Глінішча Хойніцкага раёна. У святая ўплылася беларускія матывы, і яно ўдалося.

Грына Север, сакратар МНКА “Беларусы Няклінаўскага раёна”, Растоўская вобласць

Згадкі пра Беларусь на данскай зямлі

Саломка, праца і натхненне

Майстрыха Ніна Барысюк, доўга жывучы ў Крыме, знаходзіць натхненне для творчасці ва ўспамінах з беларускага дзяцінства

Сёлета ў Ніны Мікалаеўны юбілей: споўніцца 15 снежня 70 гадоў. Запланавана персанальная выстава яе работ. А карціны майстрыхі з саломкі неверагодна прыгожыя, аб'ёмныя. Хто бачыў іх, задаецца пытаннем: адкуль вытокі таленту?

Помніцца, упершыню я любавалася карцінамі Ніны Барысюк у 2011-м у Ялце: на выставе “У вянок Максіму”, прамаркаванай да 120-х угодкаў Максіма

жыцці.

А не складана было пачынаць новую справу? “Хвалювалася, вядома ж... Але слухала сэрца, ішла за сваёй творчай фантазіяй. Спадзявацца можна было толькі на сябе, на генетычную памяць: у нас жа ў вёсцы, на Слонімшчыне, вельмі моцныя былі традыцыі рукадзелля. Калі рабіла кампазіцыю можа з сотні дэталяў з саломкі, то захаплялася так, што й часу не заўважала. Ну нездарма ж у нас кажуць: дзе няма ахвоты, там няма й работы. Так і ёсць, я на сабе ўсё адчула”. Так родныя беларускія традыцыі саломпляцення, аплікацыі саломкай у сонечным Крыме яе падтрымалі. Яна іх прадаў-

ная ў сям’і атрымала сярэдняю адукацыю. У 1970-м пераехала жыць у Крым, паступіла вучыцца ў Сімферопальскі навучальна-вытворчы камбінат бытавога абслугоўвання. Набыла спецыяльнасць фатографіа, тры гады адпрацавала – і потым у Краснаперакопску 20 гадоў кіравала фотатуртком у ДOME дзіцячай і юнацкай творчасці. А потым “пераключылася” на дэкаратыўна-прыкладную творчасць: гурток стварыла, вучыла дзетак рамяству.

Сотні вучняў дзякуючы Ніне Барысюк фотасправу асвоілі, удасканалі майстэрства, годна прымалі ўдзел у гарадскіх і рэспубліканскіх фотавыставах. Затым гурток яе профіль змяніў – і беларуска прадоўжыла з новымі вучнямі “шлях у краіну Прыгажосці”. Нават на пенсіі вяла ў школе гурток “Залотой стебелёк”, і сама па гэты час актыўна ўдзельнічае ў працы студыі “ЯнтаРА”, якая дзейнічае пры Краснаперакопскім Палацы культуры. Каштоўны імпульс для творчасці, згадвае, дала згаданая вышэй выстава. Тады ж, 2-3

Удзел, у тым ліку разам з вучнямі, у розных мастацкіх праектах і выставах. Дыпломы. Граматы. Грамадскае прызнанне... Усё гэта ёсць у жыц-

самавукам усё спасцігала, пераймала лепшае ў іншых майстроў. Паступова выпрацавала свой стыль, методыку працы з саломкай. Сама ж вырошчвае на дачы авёс, пшаніцу, жыта, ведае пару збору раслін. Бо, каб працы зіхалі цэлі натуральнымі колерамі, патрэбны вялікае старанне, цяпленне і любоў да такой творчасці. Менавіта багацце адценняў зыходнай саломкі разам з фантазіяй і творчасцю аўтаркі даюць магчымасць пераўтвараць, вобразна кажуць, салому ў золата. Стварыць дзівосныя выявы раслін, птушак, жывёл. Яшчэ Людміла згадала, як разам з Нінай Мікалаеўнай працавалі яны ў Цэнтры дзіцячай і юнацкай творчасці, даведліся пра сваю беларускую роднасць – так і пачалося іх творчае і жаночае сяброўства. Цяпер яны разам і ў нашай суполцы “Беларускі Крым” імя Еўфрасіні Полацкай. Родныя людзі знайшлі адзін аднаго ўдалечыні ад Беларусі, адна другой рукі падалі – так і рухаюцца ў творчасці па жыцці.

“Займацца саломкай буду, пакуль магу нешта зрабіць: спыніцца не магу, – казала мне нядаўна Ніна Мікалаеўна. – Працаваць трэба: бо нічога ж само не зробіцца!”. У яе творчым арсенале, дарэчы, больш за сто ўнікальных работ з саломкі. А яна па-ранейшаму атрымлівае радасць не толькі ад закончанай працы – і ад шляху, па якім рухаецца да мэты. А якім дзівосным бачыць беларуска пуд Жыцця – тое праяўляецца ў яе працах. На чарзе яшчэ адна, вельмі знакавая: задумала майстрыха стварыць партрэт Еўфрасіні Полацкай... з аўсянай саломкі. Дзеліцца сакрэтамі: “Для працы рэжу саломку ад каленца да каленца, сартуючы па таўшчыні. Верхняя не надта падыходзіць – бо вузкая, ніжняя – грубая, а сярэдняя ў самы раз. Аўсяная саломка мае прыгожае жоўтае адценне. А калі нарыхтоўваць яе ў розныя тэрміны, то будуць адценні: ад зялёнага да залатога. З тымі колерамі й працую. Заліваю саломку кіпенем – яна становіцца мяккай, пластычнай, рабі з яе што душа пажадае”.

Аплікацыю з саломкі “Еўфрасіні Полацкай” зямлячка плануе закончыць да лета і падарыць працу суполцы “Беларускі Крым” імя Еўфрасіні Полацкай. А будзе тое на чарговым Фестывалі беларускай культуры “Пад заступніцтвам Еўфрасіні Полацкай”: мы мяркуем правесці яго 5 чэрвеня ў Еўпаторыі.

Дзіна Шаўчэнка,
кіраўніца Крымскай рэспубліканскай культурна-асветніцкай грамадскай арганізацыі “Беларускі Крым” імя Еўфрасіні Полацкай
Фотарэпрадукцыя
У. Мядзведзева

Багдановіча. Тады прадставілі свае працы таксама іншыя нашы крымскія землякі: ювелір Пётр Якубук, майстар дэкаратыўна-прыкладной творчасці Людміла Цімашчук. Усе тры былі адзначаны дыпламамі Пасольства Беларусі ва Украіне. На той выставе была й дэлегацыя з Беларусі. Ганаровыя госці прыехалі ўшанаваць памяць класіка, урачыстасці праходзілі пад дэвізам “Паэт прыгажосці, святла, любові”.

Пазней мы пазнаёмліліся з зямлячкай, і яна згадала, як нека ехала на ровары з Краснаперакопска, дзе жыве, на дачу: “у вёску”. Накрапваў дожджык, твар і валасы яе былі мокрыя. Спачатку над дарогай быццам нехта цёмны купал нацягнуў – і раптам прарваліся з-за хмар яркія промні. У той жа момант яна ўбачыла на вясковай дарозе каласкі са сцяблінкамі: “Ляжаць, золатам на сонцы гараць... А на іх рэдкія дажджынкі ззяюць блакітам, з чырванаватым адценнем: як прывітанне з Беларусі... Ой, зашчымела сэрца маё па роднай вёсцы... І ўбачыла ўжо нібы наяве – карціны з саломкі: лясы, азёры, палі, кветкі ды зялёныя дрэвы, беларусы ў нацыянальным адзенні...”

Вось такім было яе Азарэнне. І быццам само Неба вывела Ніну Мікалаеўну тады на патрэбную жыццёвую дарогу. Бо якраз на пачатку 90-х вяла яна яшчэ фотатурток, аднак з хімізактывамі пачыналіся перабоі, з’яўлялася іншая фотатэхніка – адчувала: трэба змяняць профіль гуртка. І вось такая знаходка: дзівосныя каласкі на дарозе. Так і аформіўся ў яе новы гурток: саломпляцення ды аплікацыі з саломкі. Новая форма творчасці, новыя сэнсы-фарбы ў

жае, развівае.

Нарадзілася Ніна Барысюк у вёсцы Лыскі, у Слонімскім раёне Гродзеншчыны ў 1952 годзе. І дзяды-прадзеды яе, і бацькі-беларусы (Мікалай Мікалаевіч Нуцко ды Ганна Канстанцінаўна, у дзявоцтве Захара) жылі ў той жа вёсцы. Ніна шостым дзіцем была ў сям’і: да ваіны яшчэ нарадзіліся Яўген і Міхась, у 1944-м Марыя, потым Віктар (1946) і Мікалай (1950). Ганна Канстанцінаўна была Маці-гераніяй, адпаведны медаль атрымала. Бацькі, а падрастанчы і дзеці працавалі ў калгасе “Усход”. Праўда, бацьку Ніна не памятае: у 1952-м трагічна загінуў, і маці сама гадавала дзяцей. Узаемадапамога, сяброўства ў сям’і былі заўсёды, панавала і атмасфера любові адзін да аднаго. Тры браты прайшлі тэрміноваю вайсковую службу. Сёстры былі выдатнымі рукадзельніцамі: пралі, ткалі, вязалі: “Мы ўсёй сям’ёй плялі з лазы кошычкі ды вялікія кашы – для бытавых патрэб. Так што ўменні мы ўпіталі, як кажуць, з малаком маці”.

Ніна закончыла сярэдняю школу ў Сянькоўшчыне: адзі-

Ніна Барысюк. 2022 г.

Для яе і ўдалечыні ад Бацькаўшчыны родная зямля – невывярпная крыніца натхнення. Пра тое сведчыла й выстава “Думы аб сваёй старонцы” (2019) у Краснаперакопскім Палацы культуры. Назву дала ёй сама Ніна Барысюк, экскурсаводам была яшчэ адна беларуска: Людміла Цімашчук (яе родавыя карані – з Вілейскага раёна), кіраўніца студыі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва “ЯнтаРА”. Людміла расказала, што супляменніца займаецца аплікацыяй з саломкі ўжо 25 гадоў,

снежня 2011 года ў Ялце, у клубе Чарнаморскага флоту “Ялта” ладзілася ўрачыстая вечарына “Разам ляцець да зор”, прысвечаная юбілею Максіма Багдановіча.

КАШТОЎНАСЦІ

Мова родная – па-над межамі

Трэцяя Міжнародная канферэнцыя “Беларускія чытанні: Постаці. Кнігі. Сувязі” сабрала даследчыкаў, вучоных і знаўцаў беларускай мовы і культуры з Латвіі, Беларусі, Чэхіі, Польшчы і Эстоніі

Канферэнцыю правёў Даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры (ЦБК) у анлайн-рэжыме 21 лютага 2022 года: у Міжнародны дзень роднай мовы. Усіх дакладчыкаў і слухачоў віталі, віншавалі са святам кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская, першы намеснік старшыні Даўгаўпілскага гарадскога самакіравання Аляксей Васільеў, консул Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Галіна Найдзёнава. Яны адзначылі: родная мова мае для любога чалавека, народа сакральнае значэнне. Да таго ж яна служыць сувязным і паяднальным звяном паміж людзьмі, народамі, культурамі. Дзякуючы роднай мове завязваюцца новыя сувязі ды, што вельмі важна, прадаўжаюцца традыцыі.

Пра розныя напрамкі сувязяў між Латвіяй і Беларуссю гаварылі дакладчыкі (было 12 паведамленняў) у трох вызначаных падтэмах. У другі раз дапамагала зладзіць творчае сумоўе інтэрнэт-пляцоўцы ZOOM. Дзякуючы гэтай тэхналогіі кола

У часе дыктоўкі ў Даўгаўпілсе

Даследаванню агульнага і адметнага, што ёсць у Латвіі ды Беларусі, прысвячаліся даклады, многія з іх – у выглядзе прэзентацый, відэаматэрыялаў. Гаварылі пра кніжную культуру, адукацыю, рэлігію, архітэктару, гістарычных асоб, палітыку, бізнес і, вядома ж, беларускую дыяспару. Немалую цікавасць выклікалі даследаванні супрацоўнікаў Гродзенскага дзяржмузея гісторыі рэлігіі “Адзін праект – тры храмы. Праваслаўныя цэрквы Гродна, Даўгаўпілса і Суваляк пачатку XX стагоддзя” і Даўгаўпілскага

кразнаўчага і мастацкага музэя “Беларусы ў палітычным жыцці Даўгаўпілса ў 1920-30 гады”.

Мы адкрылі для сябе шмат цікавых фактаў і штрыхоў у біяграфіях доктара медыцыны Карла Гібенталя, гісторыка, кразнаўцы і археолага Аляксея Сапунова, пісьменніка, перакладчыка, публіцыста Віктара Вальтара (“народжанага ў Дзвінску пад Сатурнам”), “бацьку сучаснага іўрыта” з мястэчка Лужкі (Шаркаўшчына) Элізэра Бэн-Ягуды, а таксама яўрэйскіх мастакоў Даўгаўпілса і Віцебска, пісьменнікаў з Гомельшчыны Івана Шамякіна, Івана Мележа, Івана Навуменкі, Андрэя Макаёнка.

Па традыцыі ў дзень канферэнцыі мы пісалі дыктоўку на беларускай мове, тэкст з трылогіі “На ростанях” Якуба Коласа (у якога сёлета 140-я ўгодкі) падбірала і чытала завуч і выкладчыца беларускай мовы Рыжскай беларускай асноўнай школы імя Янкі Купалы Ганна Іванэ. У анлайн-дыктоўцы разам з

рыжанами прынялі ўдзел беларусы Даўгаўпілса, Мінска, Нарвы і Пярну (Эстонія).

Адной з падтэм канферэнцыі пазначана “кніга”. Інезадоўга да Свята роднай мовы бібліятэка ЦБК атрымала каштоўны падарунак ад Мінкультуры Беларусі: дзякуючы сродкам з падпраграмы “Беларусы ў свеце” нам перадалі больш за 30 унікальных кніжных выданняў. З іх зрабілі выставу. Вельмі каштоўнае “паведамленне” з Бацькаўшчыны ў пльнь міжнароднай канферэнцыі! Родная мова, кнігі – бяспечнае наша багацце, захаванню якога і спрыяюць даўгаўпілскія “Беларускія чытанні”. Многія ўдзельнікі адзначылі: галоўнае – што сувязі, стасункі, няхай сабе і анлайн, прадаўжаюцца. І жыве надзея на рэальныя сустрэчы. Да таго ж усе ўдзельнікі чытанняў атрымаюць адпаведныя сертыфікаты і зборнік: ён выйдзе з матэрыяламі канферэнцыі.

Марыя Памецька,
метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

СЛОВА І СПРАВА

Дыктоўка з “Палескіх рабінзонаў”

У Беларускім доме Ліепаі на Дзень роднай мовы сагравалі душы словамі, вядомымі з дзяцінства

Сябры, актывісты Ліепаіскай беларускай абшчыны “Мара” паўдзельнічалі ў дыктоўцы і Тьдні роднай мовы: ён праходзіў і ў Беларусі з 21 па 28 лютага. Некаторыя дзякуючы платформе ZOOM пісалі ў Ліепаі Рэспубліканскую дыктоўку “Багацце роднай зямлі”, і яшчэ потым была сустрэча з родным словам 26 лютага, у суботні дзень.

Для сваёй дыктоўкі мы абралі ўрывак з апавесці “Палескія рабінзоны” Янкі Маўра (1893–1971): пісьменнік двойчы наш, бо і нарадзіўся ў Ліепаі. А “рабінзонаў” яго памятаем яшчэ са школьнай праграмы. Найстарэйшай ўдзельніцы дыктоўкі Францішцы Шакіравай – пад 80, з маладзейшых адзначым Ірыну Нева. Дзяўчына закончыла Ліепаіскую гімназію, ВНУ на латышскай мове ды яшчэ ВНУ ў Лондане на англійскай. А жывую беларускую мову чуе ад маці ды ў Беларускім доме Ліепаі, ад родных у Беларусі. Самадука-

цыя! І ўсё ж Ірына была з намі на дыктоўцы. Прызналася пазней, што некаторыя словы чула ўпершыню, аднак тое не азмрочыла свята зносін у цёплым беларускім коле.

Імпрэза выйшла за межы проста дыктоўкі, мы назвалі сустрэчу: “60 хвілін з родным словам” – і хвілін было яшчэ больш! Гучалі вершы Купалы і Коласа, Ніла Гілевіча, Уладзіміра Караткевіча, Дануты Бічэль-Загнетавай... Усе тэматычна блізкія: пра роднае слова, маму, блізкія сэрцу мясціны. Любоў Дурнева чытала вершы зямлячкі з Гомельшчыны Соф’і Шах скрозь слёзы: так яны краналі яе душу. Сваімі ўспамінамі пра родныя мясціны дзяліўся Уладзімір Бабко (з Брэстчыны), іншым таксама было што сказаць. Адно слова: зямлякі! Шмат нас яднае, і слова роднае дае ўнутраныя сілы, натхняе. Зрэшты, у Ларысы Назаравай родавыя карані ўкраінскія, але ж любіць паэзію і захацела паслухаць нашу мілагучную мову (якая, кажучы, не саступае ў спеўнасці нават італьянскай). Вершы Янкі Купалы госця чытала ў перакладзе на рускую. А вось

наша зямлячка Ганна Дзюбанава зрабіла пераклад на беларускую “Малітвы” Булата Акуджавы. Кранула ўсіх!

Гучалі на сустрэчы нашы родныя песні: спявалі Валянціна Абататурава і Людміла Жунда. Да таго ж Валя вельмі душэўна выканалі “Не прадаецца хата бацькоў” з рэпертуару гурта “Дразды”: песню знайшоў у інтэрнэце старшыня “Мары” Віктар Янцэвіч. Непаўторны каларыт надалі песні жаночы голас і душа!

Пранікнёна чытала вершы беларускіх паэтаў Ядвіга Карпава, потым Вольга Мікалаева – свае. Піша па-руску, і абедзве мовы ёй родныя. Дарэчы, адзін з удзельнікаў дыктоўкі па звычцы падпісаў яе лацінкай, па-латышску: V. Bobko. І прыгожыя латышскія вершы, песні гучаць у Беларускім доме. Інакш і быць не можа: мы жывём у Латвіі, тут радзіма дзяцей нашых, і само нашае жыццё. У Ліепаі Беларускі дом нам – як род-

ны. Атмасфера яго спрыяе, каб выяўляліся мы добрымі, шчырымі, узнёслымі, чуйнымі... Няхай так і будзе заўсёды ў нашым Беларускім доме! А змена ж падрастае: пакуль мы пісалі дыктоўку, размаўлялі ды спявалі, малія беларускі ў суседнім памяшканні асвойвалі сакрэты вырабу народнай лялькі разам з Ірынай Янцэвіч. Мова беларуская для іх не чужая: з часам і дыктоўкі, можа, пісаць з намі будучы.

Валянціна Грыбоўская

Ад рэдакцыі. Пасля перапынку, звязанага з сямейнымі абставінамі, з рэдакцыяй зноў у супрацы Валянціна Грыбоўская: журналістка, выпускніца БДУ, родам з вёскі Бабаевічы Клецкага раёна. Яна ж даслала нам і цікавы тэкст пра Масленіцу: свята ўпершыню ладзілі сёлета ў абноўленым Беларускім доме Ліепаі актывісты “Мары”. Дарэчы, тэкст ёсць і на старонцы Валянціны ў Фэйсбуку, з загаловам “Первы блін Масленкі – не комом!” Спецыяльна рыхтаваліся ў супольцы, майстравалі пудзіла Зімы – якое напрыканцы гуляння спалілі. На свята сабралася нямала беларусаў ды проста цікаўных. Асноўную частку імпрэзы, адрасаваную дзецям, зладзілі ў памяшканні: так зручней было блінамі частавацца. Шмат сіл уклалі ў тое, каб гуляла беларуская Масленка ў Ліепаі, актывісткі “Мары” Ірына Каргіна ды Ірына Янцэвіч – абедзве, дарэчы, маюць багаты досвед працы з дзецьмі.

Важна, што і дабрачынная акцыя была на ліепаіскай Масленіцы. На Аукцыён шчодрасці выставілі працу сваіх рук юныя майстры з творчай групы “Васількі” (якой кіруе Ірына Янцэвіч). І можна было там набыць падарункі, сувеніры для сяброў і родных. Асабліва важкі ўнёсак у дабрачынную скарбонку зрабілі даўняя мецэнатка суполкі “Мара” Любоў Дурнева з мужам і дачкой. А яны ж ведаюць: сродкі пойдучы на жыццё Беларускага дома.

З пазнейшага запісу Валянціны ў Фэйсбук даведліся: два гады таму сышла ў Вечнасць (19 сакавіка 2020-га) “наш беларускі голас на Латвійскім радыё Таццяна Касуха”. У дзень памяці Валянціна ўсклала кветкі на яе магілу, зрабіла здымак, напісала: “Спи спокойно, сябровачка! Твою родную половинку – мужа Георгія – мы с Леной, нашей третьей коллегой, землячкой, подругой, поддерживаем как можем, как позволяют обстоятельства. И вот так тоже: раз в году встретившись на твоей могилке на Лесном кладбище в Риге. Украшаем ее выбранными на свой – и твой... – вкус цветами...”

2022: Год гістарычнай памяці

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by – у раздзеле “Нашы выданні”

Заснавальнік:
Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарова, 19.
Пакой 19.
E-mail: golas_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-3167668

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 28.03.2022 г.
Наклад 168.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месяца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61.
220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукапісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтару, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2022